

A balatonmenti üdülők könyvtáraiban

A Somogy Megyei Könyvtár vezetőjével, dr. Kerekes Andrással indultunk el a balatonmenti üdülők könyvtárainak meglátogatására. Amíg a vonat Balatonboglár felé visz, a jó munkájáért kitüntetett kartársunk, aki a somogymegyei üdülőhelyek könyvtárainak patronálását is végzi, megismertette a megvizsgálandó probléma tavalyi helyzetével. Elmondja, hogy a könyvtárkérdés az üdülőhelyeken tavaly még korántsem volt megoldva. A legnagyobb nehézség a folyton változó könyvtárosok, a szakadatlan személycsere volt, amin segíteni igen nehéz, részben a kisebb üdülőknél megoldhatatlan feladat. Persze maga az a tény, hogy ilyen problémákról beszélhetünk, a múlthoz képest felmérhetetlen haladást jelent, mert hol volt akkor rendszeres dolgozó-üdültetés és kinek jutott eszébe üdülőhelyi könyvtár? Amint a szábaszókötvetések üde zöldjére nézünk, szinte egyszerűen jut mindkettőnknek eszébe *Csokonai* verse az első somogyi iskoláról. Vájjon mit érezne a költő ma és hogyan köszöntené azokat, akiknek már ilyen problémái lehetnek. Nem írná le többé, hogy *»rám jehadt a Balaton*, hanem boldogan látná legmerészebb álmait beteljesedését.

Utunk állomásai Balatonboglár, Balatonlelle és Balatonföldvár néhány üdülőhelyi könyvtára volt. Az első helyen egy nagyobb üdülőt, a MÁVAG-ét és egy kisebbet, a Kábel- és Sodronygyár üdülőjét látogattuk meg és néztük meg könyvtári munkájukat. Az előbbi helyen, a *Balatonboglári MÁVAG-üdülőben Pálinkás István* kultúrfelelős fogad, aki megmutatja a 173 könyvből álló könyvtárat. Az üdülőnek 108 férőhelye van. A könyvtár, sajnos, még nincs leírozva. A régi jegyzékben, összefüzetlen papíron feltüntetett könyvek egyrésze hiányzik. Ezek a könyvek nyomtalanul eltűntek. Első tanácsunk, hogy a könyvtáros készítsen leírást és azonkívül pontos jegyzéket a szerzők szerint abc-sorrendben és ezt lehetőleg több példányban függessze ki a társalgóban, ebédlőben stb., hogy ilyen módon mindenki jókor, még üdülése elején, tudomást szerezzen a könyvtár létezéséről. Akkor a beutaltaknak több mint fele olvasni fog. Kis könyvkiállítást is csináljon az ünnepi rendezvények alkalmával a könyvtáros és ott a helyszínen mindjárt tartson könyvkölcsönzést is. Néhány ügyes mondatban a fontosabb könyvek tartalmát összefoglaló felírtas táblákat is készíthet majd. S azt az elvtársat, aki naponta elolvas egy-egy könyvet, megnyerheti segítő aktívának.

A *Kábel- és Sodronygyár üdülőjében* 39 férőhely van az üzemtől kapott 53 könyvet

tartalmazó könyvtárral. Új könyveket kért sürgősen a SZOT-kirendeltségtől a gondnok, aki itt a könyvtárosi teendőket is elvégzi. (Még nem kapott.) Lelkészen végzi a feladatát kis körében, megkérjük arra, hogy ne csak egymás után írja a füzetbe a kölcsönzőket, hanem az egyes művek szerint is próbálja vezetni a kölcsönzést, mert akkor lehet csak az egyes műfajok: politikai, szépirodalmi stb. művek olvasottságáról a szükséges tapasztalatok birtokába jutni. Végignézzük a kölcsönzést, amelyet minden nap az ebédelő követő órában tart meg a könyvtáros. Már ebéd alatt mindig bejelenti: *»Ebéd után menjünk a könyvtárba, könyvkölcsönzés lesz.»*

Innen gyalog mentünk a *Balatonlellei SZOT-üdülőbe*, ebbe a mintaszerűen ápolott kert közepette fekvő gyönyörű, hatalmas épületbe, ahol *Szidon Béla* F. V. V.-vilamoskocsivezető a kultúrfelelős. Itt rendkívül esztétikus környezetben, szép olvasóteremben 216 férőhelyre 473 könyvet találunk. Utoljára februárban kapott 33 könyvet az üdülő a SZOT-tól. A könyveket, főként szépirodalmi művek, rendkívül izléses és praktikus könyvszekrényekben, szép abc-sorrendben találjuk írők szerint és a könyvtáros elvtárs megígéri, hogy a jobb áttekinthetőség kedvéért az egyes betűket külön kartonnal fogja egymástól elválasztani. Itt az olvasók üveg alatt áttekinthetik az egész könyvtári anyagot. Mindjárt az első nap 83 könyvet kölcsönöztek ki az üdülők, a kölcsönzés napi átlaga 20 kötet. A könyvtáros elvtárs különösen az esős napokat használja ki a könyvek propagálására. *Jókai, Mikszáth, Móricz* művei, *Nyikolajeva*, *»Az aratás«*-a, *Spanov: »Összeesküvők«* és *»Gyűjtogatók«* c. művei számára nem kell propaganda. *Sejnmann: Vatikán a két világháború között* állandóan kézben van. A választás előtt tematikus kiállítást rendezett a könyvtáros elvtárs, szép sikerrel. *»Könyvvel a békéért«* címmel irodalmi estét is tartottak, amelyen az előadó *Gorkij, Spanov* és *Malcev*; — *Nazim Hikmet, Jorge Amado, Pablo Neruda, Howard Fast* és a magyarok közül *Méray Tibor* és *Somlyó György* munkáival foglalkozott. Azóta ezeket a műveket sűrűn keresik az olvasók.

A könyvtárban találkozunk *Földes Józseffel*, a SZOT-kirendeltség balatonlelleli vezetőjével, aki elmondja, hogy arra töreksenek, *legalább kétszer annyi könyv legyen minden helyen, mint amennyi beutalt üdülő van ott*. Es ezt a szándékát a kirendeltség többnyire meg is valósítja. A SZOT-kirendeltségnek Balatonlellén közös a faluval a kultúrháza. Megnéztük a ha-

talmasz empire kúriát, gyönyörű park közepén, a százados fák alatti a szabadtéri színpad és a nézőtér emelkedik.

Amint Szárszón át Balatonföldvár felé visz útunk, eszünkbe jut, hogy sehol sem láttunk eddig verseskötetet *József Attilától* és *Petőfitől* sem. (Ady-kötetet találtunk.) Elgondolkodtunk azon, hogy a SZOT-részéről bizony sokszor csak ötletszerűen, az éppen meglévő anyag szerint történik a könyvtár összeállítása. Egyformán áll ez az üzem által leküldött, vagy a SZOT-kirendeltségtől kapott könyvekre is. Ezek a könyvek jó és hasznos könyvek, de nincsenek mindig az üdülők igénye szerint összeválogatva. Azonfelül egy-egy műből sokszor fölöslegesen nagy példányszám mellett, más fontos művek teljesen hiányoznak. Egyik helyt például hasztalan keresik az olvasók *Tolsztoj: Háború és békéjét*, vagy *Karenina Annáját*, egyik sincs meg egy példányban sem. *A könyvtárak analízise azt mutatja, hogy nincs mindig kellő gondosság a könyvek kiválogatásánál.* Természetesen itt is messze meghaladtuk a múltat, amikor az amúgyis gyérszámú népkönyvtárak összeállítása azokból a kivénhedt salabaktérből, a kiadó számára eladhatatlan, nyilvánosságot többnyire csak protekcióból kapott szerzők műveiből történt, amelyekről ily módon szabadult meg az »ügyes« kiadó. »Jó üzletet csinált« így s egyszerűsággal biztosította, hogy az illető népkönyvtárnak, ahová küldeményei kerültek, a jövőben sem lesznek olvasói. Ettől ma már csillagtávolságra vagyunk, de a gondosabb összeválogatás — amelynek alapja a típuskatalógus lehetne — növelné üdülőhelyi könyvtáraink hatékonyságát.

Balatonföldváron a Kistext-üdülő könyvtárát látogattuk meg. Az egykori Kupaszállóban azelőtt csak kiváltságos elemek, jőpénzű urak és hölgyek fordultak meg. Ma 220 dolgozó, munkás, paraszt és értelmiségi üdül benne. Alig mutatja meg valami jobban az idők változását, népi demokratikus államunk belső lényegét, mint az a kép, ami itt, a Kistext olvasótermében élénk elevenedik. *Hrabovszky Lona* kultúrfelelős, egyébként a Békéscsabai Textilgyár dolgozója, éppen könyvtári órát tart az újonnan érkezetteknek. Segítségére is van egy-két lelkes aktív, akik elbeszélgetnek az olvasókkal, könyvet ajánlanak nekik, míg a könyvtáros bevezeti a könyvek címét és az olvasók nevét füzetébe. Itt 220 dolgozóra kb. 300 könyvet találunk. Elég kevés. A SZOT-kirendeltségtől most kapott 110 könyvet. Bizony, ezek az új könyvek még nem mindenhatóvá érkeztek meg. Katalógus a könyvekről itt csak részben van s még abszolútban sem sikerült rakni az újonnan érkezett könyveket. A napi átlag 8—10 könyv-

kölcsönzés. Megkérjük, hogy az ebédlőben próbáljon a könyvtáros egy-egy változó, tematikus könyvkiállítást csinálni, például a Világ Békétanács most közelebbről budapesti ülése alkalmából a béke könyveiről, vagy egy másikat »Ifjúságunk élete egykor és most« címmel. Lásza el a figyelmet felhívó feliratokkal ezeket a kis kiállításokat. Kerékes elvtárs megígéri, hogy szívesen segít neki mindenkor munkájában, bármilyen problémája, nehézsége van. Elbeszélgetünk egy-két könyvkölcsönzővel. Jobbára a szórakoztató, szépirodalmi műveket keresik, de akad köztük olyan is, aki már kész olvasótervvel érkezik s most keresi hozzá az »anyagot«. Vele nem sok propagatív dolga lesz a könyvtárosnak.

Összegezve tapasztalatainkat: az előző évhez képest megállapítjuk, hogy nem, vagy alig változott a könyvállomány megővése. A laza, összefüggés nélkül lapokon feltüntetett könyvjegyzék, amit az egyes gondnokok írtak alá s vették át ennek alapján a könyveket, nem biztosítja a könyvállomány pontos számontartását. De még e jegyzékek szerint is számos könyv hiányzik egyik-másik helyről. Ezen a bajon feltétlenül segíteni kell pontos, egybefűzött, aláírt és lepecsételt leltárral, amely szerint kell átvenni, illetőleg visszaadni a könyveket.

Viszont annak tanúsága szerint, amit a Balaton körül láttunk, *kétségtelenül erősödött a nyári üdülőhelyi olvasómozgalom, rendszeresebb a kölcsönzés, a könyvtárosok körütekintéssel járnak el, mind a könyv biztosításánál (rendszeres igazolványbeszedés a kölcsönzőktől), mind a megfelelő könyv ajánlásánál.* Foglalkoznak az olvasókkal, igénybe veszik a könyvpropaganda eszközeit, például a tematikus könyvkiállításokat, amiket többnyire az üdülőkben rendezett irodalmi, természettudományi előadásokkal, anketékkel kapcsolnak össze.

Az üdülőhelyeken eltöltött idő a pihenést szolgálja elsősorban, de a feledhetetlen közösségi kirándulásokon, új tájélményeken kívül, sokan itt kapnak kedvet az olvasáshoz. A legjobb barát: a könyv, ide is elkíséri, itt is várja az olvasót s a könyvtárhasználót azt mutatja, hogy nem hiába várja. Ezt segíti elő a helyes könyvpropaganda; a kultúrfelelősök megfelelő, tapintatos nevelő munkája. Sokan itt kapnak először kedvet az olvasáshoz, amihez odahaza természetmunkájuk és házi gondjaik között kevésbé jutottak hozzá. Akad közöttük néha olyan is; aki itt, üdülésékor olvas el először igazán élményszerűen, alaposan egy könyvet és üdülésének talán legnagyobb ajándéka az, amit magával visz haza: *a további olvasás vágya és belső igénye.*

KATONA JENŐ